

23.05.2023

Kurkistuksia tiedekasvatukseen

Anna Kantanen ja Karoliina Puranen-Impola

Salmin Palojärven kylän koululaisia 1930-luvulla. Kuva: Uno Peltoniemi.
Tekstivastine: Kuusi lasta kävelemässä hiekkatiellä maalaismaisemassa

“Olisiko pitsiliinat ja posliininen kahviastiasto hyvää rekvisiittaa tehtävöpöydälle numero 2?” “Joo, kuulostaa hyvältä. Ja tuonne Historian salapoliisit tehtävänurkkaukseen voisi tuoda monokkelin ja suurennuslasin tuomaan tunnelmaa, kun luetaan vanhoja sanomalehtiä.” “Entä miten me toteutetaan Suomen ensimmäiset eduskuntavaalit ja punaisen viivan vetäminen... Keitä historiallisia ehdokkaita oppilaat haluaisivat äänestää?”

Olemme viimeisten parin vuoden aikana sukeltaneet tiedekasvatukseen kiinnostavaan maailmaan. Olemme suunnitelleet ja toteuttaneet erilaisia tiedekasvatukseen liittyviä kokonaisuuksia ja työpajoja, yhdessä ja erikseen. Aloitimme ensimmäisen alakoululaisille suunnatun työpajan ideoinnin alkuvuodesta 2019 ja toteutimme historia-aiheisen, 6. luokkalaisille suunnatun pajan Jyväskylän yliopiston Tiedemuseon Tissarissa, Seminaarinmäen kampuksen S-rakennuksella. Tissarin viereisessä Soihtu-näyttelytilassa oli tuolloin esillä Minna ja Ferdinand Canthista

kertova näyttely. Myös työpajan lähtökohdaksi valikoitui Minna Canth ja tasa-arvon historia laajemminkin. Lähdimme rakentamaan pajaa miniluennon ja sitä seuranneiden työpysäkkien ympärille. Miniluento tarkasteli historiaa tieteenalana ja pohti mitä kaikkea sen piirissä voikaan tutkia. Pysäkeillä oppilaat tutustuivat tarkemmin historiantutkimuksen lähteisiin ja syventyivät menneisyyden ihmisen maailmaan. Koimme historiantutkimuksen luonteen avaamisen erityisen tärkeäksi.

Pidimme tällä sapluunalla yhteensä neljä Minna Canth -aiheista työpajaa kevään 2019 aikana ja vielä muutaman syksyn puolella. Vaikka ensimmäisen työpajan pitäminen jännittikin, sujui se lopulta mainiosti. Mikä tärkeintä, pajat saivat kiitosta myös niiden varsinaisilta kohteilta, eli alakoulun 6. luokkalaisilta. Työpajat tuntuivat innostavan myös opettajia, jotka kertoivat perehtyvänsä miniluennon teemoihin tarkemmin myöhemmillä oppitunneilla. Saumatonta yhteistyötä ja puitteet työpajojen toteuttamiselle tarjosi [JYUniorit Lasten ja nuorten yliopisto](#) ja koulutussuunnittelija Kristiina Niemi-Kaija. 5–18-vuotiaiden lasten ja nuorten vanhemmille tiedoksi, että JYUnioreiden ohjelmasta löytyy monenlaisia muitakin mahdollisuuksia tiedeseikkailuihin ympäri vuoden. Tässäpä oivallinen vinkki vapaa-ajan viettoon!

Työpajojen järjestäminen johti meidänkin kohdallamme jatkoseikkailuihin. Työskentelystä innostuneena Karoliina piti vuonna 2021 tiedekasvatukseen nojautuvaa ja harrastamisen Suomen mallin mukaista historiakerhoa alakoulun 5.–6.-luokkalaisille. Kerhon taustaorganisaationa toimi JYUniorit sekä [Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura](#). Kerhossa tarkasteltiin niin taidehistoriaa kuin vanhoja käsialojakin, ja kerholaisten ehdottomaksi suosikiksi nousi kerhokertojen päätteeksi pidetyt historiatietovisat. Karoliina oli mukana myös keväällä 2021 organisoiduissa [Tiedetestaajat](#)-työpajoissa. Tiedetestaajat oli Turun ja Jyväskylän yliopistoiden yhteinen monialainen hanke, joka teki tiedettä tutuksi alakoulun 6. luokkalaisille. Hanketta rahoitti [Suomen Kulttuurirahasto](#), ja sen piirissä tarkasteltiin laajasti erilaisia aiheita aina robotiikasta menneisyyden koulujen arkikäytänteisiin. Tiedekasvatus onkin ollut monin tavoin opettavaista myös meille opettajille. Seikkailumme sen maailmassa on vienyt meidät tekemään myös esimerkiksi käpylehmiä. Viimeisimpänä suunnittelimme kekriaiheisen työpajan ja pakuhuoneen, jonka järjestimme JYUnioreiden organisoimassa Lasten tiedelauantaissa lokakuussa 2022.

Kuva: Minna Canth työpaja. Tissari, Seminarium, Jyväskylän yliopisto.

Kuvaaja: Anna Kantanen.

Tekstivastine: Pöytäryhmä ikkunallisessa huoneessa, jonka seinällä on taidetta.

Lapsille ja nuorille suunnattujen työpajojen tekeminen on ollut ennen kaikkea hurjan hauskaa. Sen myötä historiaa ja menneisyyttä on päässyt lähestymään uudella tavalla, ja asioita on saanut käsiteltyä vapaammalla otteella kuin varsinaista tutkimusta tehdessä. Lisäksi tiedekasvatus on tärkeä ja merkityksellinen väylä yliopiston yhteiskunnallisessa vuorovaikutuksessa. Uuden oppiminen ja uteliaisuuden herättely ovat keskeisiä läpi elämän ja ajantasaista tutkimustietoa on tärkeää välittää eri ikäisille kansalaisille. Emme kuitenkaan kiistä, etteikö laajojen tutkimuskenttien ydinsanomien tiivistäminen lyhyisiin työpajoihin olisi haastavaa. Myös ymmärrettävissä olevien käsitteiden löytäminen voi tuottaa vaikeuksia. Hankalia aiheita on kuitenkin käsiteltävä myös lasten tiedekasvatuksessa, jotta tiedekenttä ja ympäröivä maailma tulisi tutuksi, tietenkin ikätaso huomioiden.

Nyt olemme julkaisseet ensimmäisen tiedekasvatusprojektimme pohjalta avoimen oppimateriaalin, joka on hyödynnettävissä kouluopetuksessa. Oppimateriaalia ovat olleet mukana toteuttamassa myös Sampo Jalovaara ja Kaisla Tarvainen, maisterivaiheen historian opiskelijat Jyväskylän yliopistosta.

Siinä missä yliopiston tiloissa järjestetyt työpajat olivat saavutettavissa lähinnä Jyväskylän lähialueen kouluille, avoin oppimateriaali mahdollistaa työpajan monistamisen muuallakin. Toivotamme oppimateriaalin myötä hauskoja ja opettavaisia hetkiä mahdollisimman laajalti. Historian ja tiedekasvatuksen yhdistäminen ja uusien näkökulmien avartaminen on parhaimmillaan todella antoisaa. Halusitpa tutkailla Minna Canthin elämää tai uppoutua vaikkapa lapsuuden historiaan, on seikkailu menneisyyden kanssa omiaan uteliaisuuden herättelyyn.

Anna Kantanen työskentelee Suomen historian väitöskirjatutkijana ja Karoliina Puranen-Impola tutkijatohtorina historian ja etnologian laitoksella.

Voit tutustua vapaasti käytettävään oppimateriaaliin täältä:

<https://www.jyu.fi/fi/palvelut/jyunionit/oppimateriaali/kurkistuksia-tasa-arvon-ja-lapsuuden-historiaan-minna-canthin-ja-historiantutkimuksen-matkassa>, viitattu 30.3.2023

Tutustu myös: www.jyu.fi/jyunionit, viitattu 28.3.2023

<https://jyunity.fi/ajattelijat/miksi-tiedekasvatus-on-tarkeaa/>, viitattu 28.3.2023

<https://tiedetestaajat.fi/>, viitattu 28.3.2023

<https://kulttuuriperintokasvatus.fi/>, viitattu 28.3.2023

<https://skr.fi/>, viitattu 28.3.2023

Nostokuva: Salmin Palojärven kylän koululaisia 1930-luvulla.

Kuva: Uno Peltoniemi. HK19451228:96.21 / Historian kuvakokoelma. Museoviraston Kuvakokoelmat.

<https://www.flickr.com/photos/museovirastonkuvakokoelmat/20762857709/in/album-72157658966338672/>, viitattu 8.2.2023. (CC BY 2.0)